

N.Y.C. TIME

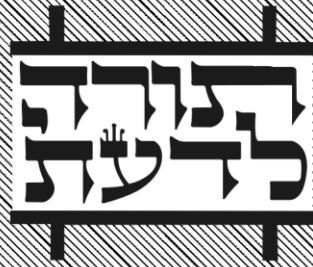
זמן הדלקת נרות - 7:50

סוף זמני ק"ש - 8:52

- 9:28

סוף זמן תפלה - 10:39

דף היומי לש"ק: גיטין פ"א

בס"ד, עש"ק פ' עקב - פרק ד' - שנת תשפ"ג לפ"ק

פרשת עקב

שעיקר הנשמה היתירה בשבת הוא כדי להגביר כח השכל של האדם לכל יתערב בלימודו שום ערבוב, עיי"ש. וראוי לציין מה שכתב בס' זכרו תורת משה (הקדמה להל' שבת) דהנשמה היתירה כבר באה אחרי הטבילה לכבוד שבת, ועי' בספר לב אליהו בהקדמה].

ב מרן החפץ חיים זצ"ל כתב, שכל לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בימי החול, כי כמו שאחז"ל ששקולה שבת כנגד תרי"ג מצוות, כן לימוד התורה בשבת שקול כנגד תרי"ג. ואכן בספר בן איש חי (פ' שמות) כתב וז"ל, 'כתבו המקובלים, שגדול הפועל הנפעל מעסק התורה בשבת אלף פעמים יותר מן הנעשה בחול, עכ"ל. ובספר צדקת הצדיק לרבי צדוק הכהן זצ"ל כתב, דבשבת קודש יכולים להגיע בקלות לדרגת לימוד תורה לשמה'. ובספר תפארת ישראל להמהר"ל מפראג ז"ל (פרק כ"ז) כתב, שלימוד הקבלה יותר ראוי ביום שבת קודש, שהוא יום מוכן לקבל ברכת התורה. ובספר שפת אמת (סוף פ' כי תשא) כתב, דתורה שלומדין בשבת אין שוכחין במהרה, וכמו שרמזו זאת בזמור 'זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה', דתורה שגורסין בשבת אין שוכחין במהרה, כי יום שבתון אין לשכוח, עיי"ש. ועוד ראוי לציין שבספר רמתים צופים על התנא דבי אליהו (א"ר פרק א') פי' לשון התנא דבי אליהו 'שבת יעשה כולו תורה', שע"י לימוד תורה בשבת משפיע על כל השבוע שיוכל ללמוד בו תורה, עכ"ד.

"שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה" (ח"י). וכתב רש"י בשם המדרש: שמלתך לא בלתה - עניי כבוד היו שפים בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מגוהצים, ואף קטניהם כמו שהיו גדלים היה גדל לבושן עמהם, כלבוש הזה של חומט (reptile) שגדל עמו.

הרי שהי' זה נס, שלא בלו השמלות ארבעים שנה והרגלים לא בצקו.

בספר כמוצא שלל רב איתא: האבן עזרא מביא דעה נוספת, ולפיה אין זה נס, אלא 'כי הוציאו מלבושים רבים ממצרים, ויתכן שאין בתולדת המן להוליד זיעה'. כך גם פירש "ורגלך לא בצקה": ויתכן שנתן להם ה' כת, או הוליקם לאט.

אולם הרמב"ן כותב על כך: "ואין דבריו נכונים, כי משה יזכיר להם זה, לאמר כי בעשיית המצוה יהי' להם מוון וכסות ויחליפו כח, כאשר חיו במן ארבעים שנה והיו להם השמלות ואורח ברגלם לא יבוא, הכל ממצוה נס, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם ויתפרנס". ומה שכתב האבן עזרא שאולי המן לא הי' יוצר זיעה בגוף אוכליו, טוען הרמב"ן כי "אם תכסה את הקורה בשמלה חדשה בארבעים שנה - תבלה אע"פ שאין בה זיעה, אף כי אנוש רימה". וא"כ ודאי שבדרך הטבע היו צריכים להזיע והבגדים לבלות, ורק בדרך נס לא בלו.

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח"י). בבעל הטורים איתא: 'ואכלת ושבעת', וסמך לי' 'פן תשכח' (ח"יא) - שצריך להזכיר יום המיתה בברכת המזון, ולכן תיקנו 'הטוב והמטיב' על הרוגי ביתר שניתנו לקבורה (ברכות מה:).

בביאור בעל הטורים שבחומש עוז והדר איתא: כלומר, חכמים תיקנו לומר בברהמ"ז ברכת 'הטוב והמטיב' שמזכירה יום המיתה [הרוגי ביתר], שמא מתוך ריבוי האכילה יבוא לשכוח את ה', שריבוי אכילה גורמת לשכחת ה', כמו שמרומז בפסוקים "ואכלת ושבעת וגו' השמר לך פן תשכח את ה'". וכן אמרו בספרי (סי' מ"ג): אין אדם מורד בהקב"ה אלא מתוך שביעה, שנא' "פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת את ה'" (ח"יב-יד).

"וייענך וירעיבך ויאכילך את המן וגו' למען הודיעך וגו'" (ח"ג). בבעל הטורים איתא: מלמד שבאכילת המן ניתן להם דעה. וכעין זה כתב הרוקח, והוסיף: לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן (מכילתא ריש פ' בשלה) - דור דעה (עי' במדבר"ד פי"ט:ג).

והנה בפ' אין עומדין (ברכות לג.) מובאה דעת תנא קמא במשנה דקבעו הבדלה [אתה חוננתנו] בברכת 'חונן הדעת'. ובגמ' מובאות שתי סיבות למה שקבעוהו ב'חונן הדעת': א) מתוך שהיא חכמה קבועה בברכת חכמה [פירש"י: החכם יודע להבדיל בין קודש לחול ובין טמא לטהור]. ב) מתוך שהיא חול, לפיכך קבעוהו בברכת החול [הברכה הראשונה בשמו"ע של ימי החול].

ושמא יש להוסיף דמתפללים תפילה מיוחדת על דעה מיד במוצ"ש משום דבאכילת המן ניתנה להם דעה (כדאיתא בבבב"ט וברוקח), ובערב שבת ניתנה מנה אפיים לכבוד ג' סעודות של שבת, ועי"ז ניתוספה בהם דעה. וכיון שבמוצ"ש חוזרים למנה רגילה של מן של ימות החול [וממילא מנה אחת של דעה], מתפללים 'אתה חוננתנו' על הדעה באותה שעה.

אגב: בנוגע ללימוד התורה בשבת, עיין בספר בשבילי המנהג (עמ' מ"ה-מ"ו) שכתב: כמה מעלות טובות ללימוד התורה בשבת: א) בהקדמת ספר רבי שמעון ותורתו' מובא בשם מרן החזו"א זצ"ל, שאמר שיש סברות עמוקות בתורה שאי אפשר כמעט להבינם בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבינם מכח קדושת השבת, עכ"ד. ועיין כעין זה בפ"י אבן עזרא (שמות כ"א): וז"ל, 'כי ה' קידש זה היום, וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים, עכ"ל. וכן באגרת השבת' לבעל אבן עזרא נאמר: 'בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביומו [של שבת] נפתחו מאה שערים'. [ובס' באר משה (פ' יתרו) הביא בשם הקדמונים עה"פ "אם שמעו תשמעו בקולי" ר"ת 'שבת', שאז יכולים לשמוע ולהבין את דבר ה'. ועיין בהמאירי (ביצה טז, גיטין לח, שבת ק"ח).

והנה הגאון בעל חתם סופר מפרעשבורג מביא בתשובותיו (ח"ב י"ד סי' רפ"ג) ראייה מדברי הרמב"ן לשאלה הלכתית: השאלה מתייחסת לבית רחב מידות, שהיו בו יותר מארבעים מזוזות קבועות בפצמי עץ ואבן ומחופים באבן, עד שטירחה גדולה היא לפתוח אותם כדי לבדוק את המזוזות - האם יש לפתוח בכל זאת, או שמא מאחר שהמזוזות סגורות היטב, די בבדיקה חיצונית כדי לוודא (verify) שלא נרקבו ולא אבדו?

החתם סופר מאריך לדון בצדדי השאלה, אך לגבי אופן הבדיקה הוא מכריע שצריך לפתוח את המזוזות ולעיין בכל אות, כדי לוודא שלא נרקבה, כיון שברכות השנים המזוזות עלולה להירקב אף אם היא סגורה בפנים. וראי' לכך הוא מביא מדברי הרמב"ן שכתב בפסוק שלפנינו: שאם יססה הקורה בבגד ארבעים שנה - יתבלה. וכ"ש מזוזת שעקב זיעת החומה והגשמים שמזלפים שם, רגילות היא להתרקב.

בענין אשה ששכחה להתפלל תפילת מנחה

בפרשת "והיה אם שמוע" כתוב: "ולעבדו בכל לבבכם" (יא: יג), ודרשו חז"ל בספרי ובריש מס' תענית (ב), ומובא ברש"י על חומש כאן): איזו היא עבודה שבלב, הוי אומר, זו תפילה.

באו"ח סי' ק"ו פוסק המחבר: ונשים ועבדים שאע"פ שפטורים מק"ש חייבים בתפלה מפני שהיא מ"ע שלא הזמן גרמא. ופי' הט"ז (סק"ב) דאע"פ שמצוה מדרבנן היא, כתבו התוס' ששייך לומר עליה מ"ע שלא הזמן גרמא, ומביאין ראי' לזה מן ההלל. אבל רש"י גורס טעם אחר בגמ' - דרחמי ניהו, עכ"ל.

מיהו כתב המג"א דהמחבר אזיל לפי שיטת הרמב"ם דתפלה דאורייתא.

וכותב המשנה ברורה (סק"ד): אבל דעת הרמב"ן שיעקר מצות תפלה הוא מדברי סופרים, שהם אנשי כנה"ג, שתיקנו י"ח ברכות על הסדר להתפלל אותן שחרית ומנחה חובה, וערבית רשות. ואע"פ שהוא מצות עשה מדברי סופרים שהזמן גרמא, והנשים פטורות מכל מ"ע שהזמן גרמא, אפי' מד"ס [כגון קידוש הלבנה], אעפ"כ, חייבו אותן בתפלת שחרית ומנחה כמו אנשים הואיל ותפלה היא בקשת רחמים. וכן עיקר, כי כן דעת רוב הפוסקים, וכן הכריע בספר שאגת ארי'. ע"כ יש להזהיר לנשים שתתפללנה שמונה עשרה, ונכון ג"כ שתקבלנה עליהן עול מלכות שמים, דהיינו שתאמרנה עכ"פ שמע ישראל (כדאיתא בסי' ע'), ויאמרו ג"כ ברכת אמת ויציב כדי לסמוך גאולה לתפלה (כמ"ש המג"א בסי' ע'). וכל זה לענין שחרית ומנחה, אבל תפלת ערבית שהיא רשות, אע"פ שעכשיו כבר קבלוה עליהם כל ישראל לחובה, מ"מ הנשים לא קיבלו עליהן, ורובן אין מתפללות ערבית. ותפלת מוספין בצל"ח כתב דפטורות, אבל בספר מגן גבורים כתב דחייבות עיי"ש.

והנה, יש שהסתפקו לפי מה שנהגו הנשים שלא להתפלל ערבית בכל יום וכדאיתא בדברי המ"ב הנ"ל, הואיל דהויא רשות, מה יהי' דינן בכהאי גוונא ששכחו להתפלל מנחה - האם שייך להתפלל שמונה עשרה בלילה לשם השלמת מנחה בלא תפילת ערבית כלל, או שמחוייבות בהשלמה, והשלמה בעינן דווקא סמוך לתפלה החיובית.

ועיין בחידושי בתרא (מ"ב א-ב, עמ' ר"א) שכתב: צריך עיון אם שייך בנשים תשלומין למנחה בשעת תפילת מעריב, דהא המ"ב הביא וכו' וז"ל: אבל תפילת ערבית שהיא רשות, אע"פ שעכשיו כבר קבלוה עליהם כל ישראל לחובה, מ"מ הנשים לא קבלו עליהם, ורובן אין מתפללין ערבית, ע"כ. וא"כ אצלן אין זה זמן תפלה (עיין רשב"א ז"ל ריש פ"ד דברכות) ותשלומין נתקן רק בזמן תפילה וכו', ומה שהן יתפללו כדי להשלים, לא מהפך הרשות לחובה וכו'.

בספר אשי ישראל (פ"ט סע' א') בדיני תפילת תשלומין איתא: אדם שנאנס ולא היה באפשרותו להתפלל תפילת שמונה עשרה, וכגון שהיה חולה או שיכור ועבר זמן תפילה, או שטעה בתפילה בדבר שצריך לחזור ולהתפלל ונזכר לאחר שעבר זמן תפילה, או ששכח להתפלל, משלים את התפילה שהחסיר בתפילה הסמוכה לה, וכגון שלא התפלל שחרית, מתפלל במנחה פעמיים שמונה-עשרה - התפילה הראשונה לחובת התפילה שעכשיו חייב בה, והשנייה - תשלומין לתפילה שהחסיר. ואף אשה שהחסירה אחת מהתפילות, יכולה להשלימה בתפילה הסמוכה לה וכו'.

ובהערה ו' שם מביא מהגרש"ז אויערבוך זצ"ל דתפילה שאינה רגילה להתפלל אינה צריכה להשלים, וכגון שרגילה להתפלל שחרית, ואינה רגילה להתפלל מעריב, אינה חייבת להשלים בשחרית את תפילת מעריב שאינה רגילה להתפלל. וכן אם רגילה להתפלל מנחה, ומעריב אינה רגילה, יכולה להתפלל מעריב ולהתפלל לאחר מכן תשלומין למנחה שהחסירה, אך אינה חייבת להתפלל מעריב כדי להשלים תפילת מנחה. ושמעתי מהגר"י נויבירט (שליט"א) [זצ"ל] דאם רגילה להתפלל כגון שחרית ומנחה והחסירה תפילת שחרית, חייבת להשלים במנחה תפילת שחרית, כיון שכבר קיבלה עליה להתפלל תפילת שחרית.

בספר הליכות שלמה (תפילה, פי"ג סע' ח') מובא מהגרש"ז אויערבוך זצ"ל: אשה הנוהגת להתפלל מנחה ושכחה, הואיל ומחוייבת להשלים, תתפלל ערבית אע"פ שאינה רגילה בכך - ותשלום מנחה לאחריה, אבל אחר שחרית אינה יכולה עוד להשלים.

על הא דכתב דאע"ג דהאשה אינה רגילה להתפלל ערבית, מ"מ תתפלל ערבית שתים, איתא (הערה י'): וכמו שכתוב במ"ב (סי' רס"ב ס"ק מ"ג) דאשה שלא הספיקה להתפלל מנחה בערב שבת קודם הדלקת הנרות, תתפלל ערבית שתים, ולא חילק בין מי שדרכה להתפלל ערבית לסתם נשים שאין דרכן להתפלל ערבית (כמבואר במ"ב סי' ק"ו סק"ד).

ושוב איתא (הערה י"א): אבל לא תתפלל רק תפילה אחת בתורת השלמה למנחה, משום דתפילת השלמה צריכה לעולם להיות דווקא לאחר תפילה חיובית, ואין זה דומה למה שכתב הבי"ר (ריש סי' פ"ט בתחילת דבריו) דתפילת שחרית לאחר ארבע שעות היא בתורת השלמה, אף שאינה סמוכה לתפילה חיובית, דהתם הוא סוג אחר של השלמה, שעדיין בידו להשלים התפילה שהחסיר, משא"כ דין השלמה דעלמא שתקנו להתפלל תפלה נוספת כצורת התפילה של עכשיו, לעולם אינה אלא לאחר תפילת חיוב.

על הא דכתב דתתפלל תפילת השלמה בערבית ולא בשחרית, איתא (הערה י"ב): ואע"ג דכתבו הפוסקים דנשים לא קיבלו עליהן תפילת ערבית, אין זה אלא כאילו שהתירו לה לדלג ערבית, אבל לא הופקעה מתורת תפילת ערבית. ולכן, אף לגבי דידיה אין תפילת שחרית חשובה תפילה הסמוכה למנחה [שלפני], ואינה יכולה להשלים באופן זה.

וכן איתא בס' אור לציון (ח"ב עמ' ע"א בביתאורים סוף ד"ה ומ"מ) שאשה ששכחה להתפלל מנחה, כיון שחייבת להשלים תפילה זו, צריכה להתפלל ערבית פעמיים לתשלומי מנחה.

ועיין בשו"ת ארץ צבי (סי' קכ"א, ד"ה אמנם לענ"ד) שכתב דאשה שמתפללת תפילת מנחה אין לה להתפלל בין השמשות משום ספיקא דרבנן לקולא ולגבה לא שייך תשלומין' כיון דמתפילת ערבית ודאי פטורה, דתפילת ערבית רשות, ונשים לא קבלנהו חובה, וכיון שאין אצלה זמן תפלה בערבית לא שייך תשלומין, וכיון דלא שייך תשלומין בלילה, שוב פטורה בין השמשות מצד ספק דרבנן לקולא וכו', עיי"ש.

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHAS EIKEV
© COPYRIGHT 2023
BY RABBI MATIS BLUM Z"l

רבקה בת חנה לרפ"ש

רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
פעסא רחל בת דבורה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

“ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה” (ח: יז)
“And you will say in your heart, ‘My strength and the might of my hand has produced all of this wealth.’”

Hagaon Reb Levi Yitzchok, Z'T'L, of Berditchev, once noticed a person who seemed to be in a great rush, and asked him why he was in such a hurry. The man replied, “I am pursuing a livelihood. I must rush to be certain that I earn enough to support myself and my family.”

Reb Levi Yitzchok asked him, “How do you know your livelihood is in front of you that you are running so fast to pursue it? Perhaps it is waiting behind you, and, in fact, you are running away from it ...”

“זכור אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלקיך במדבר” (ט: ט)
“Remember - do not forget - how your angered Hashem in the wilderness.”

Rav Eliezer Azkari, Z'T'L, the author of *Sefer Chareidim* points out that if we are commanded to remember how our fathers angered Hashem in the wilderness, how much more of an obligation does each individual have to remember how he himself angered Hashem during his own lifetime ...

“את ה' אלקיך תירא” (י: כ)
“You shall fear Hashem, your G-d ...”

Chazal (*Kiddushin* 30a) deduce from the word *Es* that one must also fear *Talmidei Chachomim*.

Hagaon Rav Chaim Soloveitchik, Z'T'L, said that if one does not even have the desire to become a *Godol B'Torah*, it shows that he lacks *Yiras Shomayim*.

Hagaon Rav Boruch Ber Leibowitz, Z'T'L, explains that by not wanting to grow in Torah and feeling that it is impossible to become great in Torah he is placing limits on something that is infinite. This shows his contempt for the sanctity of the Torah.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

The Rema, in *Hilchos Yom Kippur* (O.C. 619:1) writes that one may not deviate from the *Minhagim* of the

city even in regard to the *Nigunim* and *Piyutim* that he recites.

The Mishna Berura (7), citing the Mogein Avrohom, explains that one may not deviate from the accepted *Nigunim* because it confuses and disturbs the concentration of those who are Davening.

In the *Sefer Maharil* (Hil. Tefillas Shacharis of Yom Kippur 11) it is recorded that the Maharil related that when he served as the *Shliach Tzibbur* in the city of Regensburg (Germany) on the *Yomim Noraim*, he deviated from the local custom and recited one of the *Slichos* that was written by Rabbeinu Efraim who was buried in Regensburg, even though the leaders of Regensburg told him that it was not their custom to recite that *Slichah*. A few days later - on Yom Kippur - the daughter of the Maharil died, and the Maharil accepted the Divine judgment as punishment for deviating from the local Minhag.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) Who established the custom of reciting a minimum of one hundred Brachos every day? Why did he establish it?
- 2) Why are women obligated to Daven; isn't Tefilla a positive, time-related Mitzva?
- 3) Which *Shi'ur* [measurement] diminished over the course of history?
- 4) What is written on the reverse side of the Mezuzah parchment?
- 5) If someone was exempt from Tefilla because he was busy performing a Mitzva and did not complete the Mitzva until after the appropriate time for that Tefilla, must he recite a *Tefillas Tashlumin* [i.e. must he say two Shmoneh Esrei's for the following Tefilla]?
- 6) Why do we answer *Amein* to our own Bracha after *Bonei Yerushalayim* in *Birkas Hamazon*?
- 7) What custom did the Vilna Gaon have on *Isru Chag* concerning putting on Tefillin?
- 8) If there was a Minyan with six of the ten present actually Davening, and one of those six forgot to recite *Ya'aleh V'yavo* or another part of the Tefila and is

obligated to repeat the *Shemona Esrei*, may that person be counted as part of the *Minyan* for *Chazaras Hashatz*?

- 9) Where is the Mitzva of honoring parents alluded to in Kri'as Shema?
- 10) Why was the Posuk "למען ירבו ימיכם וגו'" printed as a separate paragraph in the old Siddurim, while it is all part of the paragraph of *V'haya Im Shomo'a* in the Sefer Torah?
- 11) If one ate half a *Kezayis* of bread and half a *Kezayis* of an apple within כדי אכילה פרס, what *Bracha Acharona* does he recite?
- 12) If one ate half a *Kezayis* of cake and half a *Kezayis* of grapes within כדי אכילה פרס, which *Bracha Acharona* does he say?
- 13) If one reminded himself on Shabbos that he was saying a weekday *Shmona Esrei*, does he finish the weekday *Bracha* that he is in the middle of saying?
- 14) If one recites a *Bracha* to be *Motzi* someone else [eg. Shofar], does that *Bracha* count towards his required 100 daily *Brachos*?
- 15) Other than metal, which other material was in the *Eigel*?

ANSWERS

- 1) Dovid Hamelech established the custom of reciting one hundred *Brachos* every day when he saw that one hundred people were dying every day (Tur Orach Chaim 46). According to others (see Yereim 10), Moshe established the practice, and it was forgotten and later reestablished by Dovid.
- 2) According to the Rambam (Hil. Tefilla 1:1) who considers *Tefilla* a Torah obligation, since there is no specific time [*Mide'oraysa*] for *Tefilla* it is not a positive time-bound Mitzva, and therefore women are obligated in *Tefilla*.
- 3) According to the Tzlach (Pesachim 116b), the measurement of a *Beitza* [an egg] has decreased in size over the generations, and is now half as large as it was during the time of Chazal. Therefore, when he said that whenever we require a *Shiur* of a *Kebeiza* we should use an amount equivalent to two of our eggs.
- 4) The reverse side of the Mezuza says כוד"ו במוכס"ז כוד"ו (Tur, Yoreh Deah 288).
- 5) One who was exempt from *Tefilla* because he was involved with a Mitzva [during the entire period that it

was appropriate to recite that *Tefilla*] is exempt from *Tefillas Tashlumin* (Mishna Berura 71:4; 93:8; 106:3).

- 6) We answer *Amein* to our own *Bracha* of *Bonei Yerushalayim* to indicate that this is the conclusion of the three *Brachos* that are *Mide'oraysa* and the beginning of the last *Bracha* [*Hatov V'hameitiv*] which is of Rabbinic origin.
- 7) He put them on as early as possible, since he did not wear *Tefillin* on *Chol Hamo'eid* (Likutei Maharich, quoting Sha'arei Rachamim, cited in Chayei Moshe Orach Chaim 31:2, Volume I, p. 137).
- 8) Yes (Teshuvos Eretz Tzvi 39; Kinyan Torah IV:8; cited in Chayei Moshe I, p. 318).
- 9) In the words "למען ירבו ימיכם וגו'" (Yerushalmi *Brachos* 1:1).
- 10) To indicate that the Rov would begin reciting the conclusion of Kri'as Shema out loud beginning with that Posuk (see Shoroshei Minhagei Ashkenaz IV pp. 168-195).
- 11) *Borei Nefashos* (Mishna Berura 210:1).
- 12) There is a Machlokes: some say *Borei Nefashos*, while others maintain ברכה אחת מעין שלש (see Shaarei Habracha 14, note 20).
- 13) Yes (Orach Chaim 268:2, M.B. 2).
- 14) Yes (Hagaon Rav S.Z. Auerbach Z'TL', cited in the Sefer, Hamei'a *Brachos Kehilchaso* 2, note 9).
- 15) Wood (see Rokei'ach 9:21). This was the part of the *Eigel* that Moshe burned.

NOW AVAILABLE

The sefer נר מתהירו is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood. Please be in touch via email.

The sefer מצא טוב on שמחות and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

The material for this issue has been reprinted from previous years